

ПРОУЧВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕТО “Отношението на българите към опазване на природата и биоразнообразието”

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ (НЦИОМ)
4-9 май 2005, 980 интервюирани лица в 86 населени места

Проблемите, свързани с опазването на природата и биоразнообразието не са в челната десетка на темите, които вълнуват хората. Наред с това в медиите често се появяват информации за случващото се с българската природа и това допринася за формиране на обществено мнение по въпроса.

Хората отчитат следните конкретни проблеми, свързани с опазването на природата: изсичането на горите, бездомните животни в градовете, застрояването на черноморското крайбрежие, строителството в зимните курорти (пистите в Пирин, проекта Супер Боровец).

Като проблем изсичането на горите посочват по-често висшистите и жителите на малките градове.

Бездомните кучета и котки като сериозен проблем са посочвани по-често от жените, висшистите, жителите на малките и областните градове, по-заможните.

Застрояването на черноморското крайбрежие се посочва като сериозен проблем по-често от жените, от младежите (18-29 години), от висшистите, столичани и хората със средни доходи.

Строителството в зимните курорти като сериозен проблем оценяват по-често от останалите хора с висше образование и жителите на София.

Най-неподготвени да определят строителството в зимните курорти като проблем са възрастните (над 60 години), хората с основно и по-ниско образование, представителите на малцинствата и живеещите в мизерия.

При въпроса защо е важно хората да опазват природата, отговорите се колебаят между ценностния момент („защото човекът е част от екосистемата и природата”) и прагматизма („защото природата ни дава въздух, вода и храна”). Към ценностния момент подчертано предпочитание изразяват най-младите (18-29 години), висшистите, столичани и хората с по-високи доходи. Прагматичният подход преобладава сред възрастните (над 60 и 50-59г.), хората с основно образование, представителите на малцинствата и бедните.

Когато оценяват информираността на българите за природата, респондентите са най-единодушни в подкрепата на твърдението, че у нас не се прави достатъчно за природозащитното обучение в училищата. Този отговор кореспондира и със следващото по разпространеност твърдение – че българите не познават природата си и затова не я ценят, както и с големия дял на хората, които не знаят дали в България продължават да се откриват нови видове растения и животни (52%).

Мнението, че училището не дава достатъчно знания за опазване на природата, по-често споделят най-младите (като хора с най-пресни впечатления от образованието), висшистите, жителите на градовете без столицата, хората с по-високи доходи.

Самокритичното мнение, че българите не познават природата си и затова не я ценят, по-често се споделя от жените, от хората на възраст 30-39 години, жителите на областни градове и от хората, които живеят с големи лишения.

От своя страна твърдението, че в България не е останала запазена природа, се споделя по-често от мъжете, от респондентите със средно образование и от столичани.

Обратното твърдение – че в България природата е богата и добре запазена, не среща подкрепа най-често сред висшистите, жителите на малките градове и хората, които живеят без лишения.

При конфликт между защитения статут на една територия и развитието на туризма, свързано с ново строителство в нея, повечето хора биха подкрепили запазването на природата. Този извод може да се направи от отговорите на следващия въпрос. Девет от десет българи смятат, че

собствениците на земи в защитените територии трябва да се съобразяват с ограниченията за застрояване, 82 % - че строежите в защитените територии са недопустими; по-малко от 7 на сто подкрепят мнението, че застрояването не вреди на околната среда.

Мненията, че строежите в защитените зони са недопустими, както и това, че собствениците на земи в тези зони трябва да се съобразяват с ограниченията, се споделят по-често от мъжете, от младежите, но и от хората между 50 и 59 години, от висшистите, от живеещите в областните градове.

Сред респондентите преобладава мнението, че у нас има достатъчно развита инфраструктура за туризъм. С тези констатации по-често са съгласни най-младите, жителите на областните градове и живеещите с известни лишения. Най-силно несъгласие с това твърдение изразяват висшистите, хората в активна трудова възраст (между 30 и 49 години), жителите на малките градове и богатите.

Когато става въпрос за сгради и постройки в парковете, повечето респонденти подкрепят твърдението, че те са достатъчно. По-разпространено е това мнение сред столичани. Сред висшистите има повече от средното както поддръжници, така и противници на това мнение. Повече несъгласни с твърдението има сред мъжете, сред хората на възраст до 49 години и тези с по-високи доходи.

За 14 % от българите природата не заема никакво място в ежедневието (това са по-често най-възрастните – над 60 г., хората с основно образование, столичани; както по-бедни, така и хора, които живеят без лишения).

Три четвърти от анкетиранияте отговарят, че ходят на разходка сред природата. По-често от останалите излизат сред природата най-младите (18-20 години) и хората между 40 и 49 години; най-малко – респондентите над 60 г. и хората с малки деца (30-39 години). По-често на разходка излизат висшистите, жителите на градовете и хората с по-високи доходи; по-рядко – хората с основно и по-ниско образование, жителите на селата, представителите на малцинствата, бедните.

Повече от половината българи отговарят също така, че обичат да наблюдават дивите растения и животни. По-висока от средната подкрепа среща това твърдение сред мъжете, най-младите и най-възрастните, сред жителите на малките градове и селата.

Близо 40% от хората търсят при контактите си с природата предимно практическа полза – те събират билки, гъби и горски плодове за лични нужди. По-активни в тези дейности са по-възрастните поколения (над 40 години), хората с по-ниско образование, жителите на селата, представителите на малцинствата и по-бедните.

Бизнес дейности, свързани с природата (събиране и преработка на билки и гъби, екотуризъм, горско стопанство и дърводобив) упражняват малка част - общо 3,6% от анкетиранияте.

Запитани за това как биха определили себе си, 38% от респондентите се определят като туристи. По-често това са младите хора (18-39 години), висшистите, жителите на София и областните градове, както и тези с по-високи доходи. Като земеделци по-често определят себе си жените, жителите на селата, възрастните (над 50 години), живеещите в мизерия. Като събирачи на билки и гъби по-често от останалите се определят възрастните, хората с основно и по-ниско образование, жителите на селата, представителите на малцинствата, бедните и живеещите в мизерия. Сред 12-те процента риболовци повече са мъжете, хората в активна възраст (30 – 59 години), респондентите със средно образование, жителите на областни градове.

По-голямата част от респондентите – 85% не могат да посочат конкретен пример за ползване на природата, което не застрашава от унищожение редките растения и животни в региона. Повечето от останалите посочват туризма и отдиха сред природата, събирането на билки, гъби, охлюви, парковете, риболов и лов, пчеларство, земеделие и животновъдство.

Повечето хора смятат, че сферата им на дейност не застрашава природата – 55%. Само 3,3% заявяват интерес към нови и незастрашаващи природата технологии в своята сфера на дейност.

Въпреки тази липса на конкретен интерес, половината от респондентите биха подкрепили данъчни облекчения при дарения природозащитни НПО, както и възможност процент от данъците на физически и юридически лица да се даряват на НПО по избор. Въвеждането на данък природа биха подкрепили 13%; за строги глоби и санкции са 1,4% от анкетираните.

Само 5% от респондентите твърдят, че не се интересуват от опазването на природата; една четвърт смятат, че не трябва да правят нищо, защото правителството само трябва да решава проблемите.

Две трети от хората заявяват, че биха реагирали, ако забележат сериозен екологичен проблем. Най-често те биха се обърнали към медиите. Това по-често са най-младите, но и тези между 50 и 59 години, висшистите, живеещите в големите градове извън столицата. Също така хората биха потърсили съмшленици - по-често това са мъжете, хората между 50 и 59 години, живеещите в областни градове. Да потърсят помощ от гражданско сдружение са по-склонни най-младите, висшистите, жителите на градовете извън столицата. Готовност да дарят част от доходите си по-често изразяват хората в зряла възраст (40-59 години), висшистите и по-замъжните българи. Готовност сами да се опитат да решат проблема по-често изразяват мъжете, младите, висшистите, столичани и хората със средни доходи.

Сред анкетираните преобладава мнението, че площта на защитените територии в България е недостатъчна. Това мнение е по-разпространено сред най-младите, висшистите, жителите на областните градове, хората със средни и по-високи доходи. Една четвърт от респондентите не могат да преценят какво да направят, ако се сблъскат с подобен проблем – това по-често са жените, хората на възраст 30-39 години, жителите на селата, тези с основно и по-ниско образование, представителите на малцинствата, бедните и живеещите в мизерия.

Що се отнася до разбирането на понятието „биоразнообразие“ – само 15 % не разбират какво означава (по-често това са най-възрастните, тези с основно и по-ниско образование, жителите на селата и живеещите в бедност и мизерия). Близко 60% от българите имат представа за биоразнообразието като видовете растения и животни, техните местообитания и екосистемите. Най-често си превеждат думата по този начин най-младите, висшистите, жителите на големите градове и столицата, хората със средни и по-високи доходи.

Две трети от българите смятат, че държавата трябва да управлява защитените територии. По-често това мнение споделят хората над 50 г., тези с основно и по-ниско образование, жителите на селата, бедните и живеещите в мизерия.

Наред с това един от всеки пет души смята, че защитените територии в България трябва да се стопанисват от обединения на институции и организации, работещи в партньорство, а още 6 % - че това трябва да правят неправителствените организации. Тези мнения по-често подкрепят младите (18-39 години), висшистите, градските жители и хората със средни доходи.

Близко две трети от българите казват, че са склонни да платят по-висока цена за екологично чисти продукти – храни и напитки. Това по-често са хората от 18 до 49 години, висшистите, жителите на столицата и големите градове, тези със средни и по-високи доходи. Една четвърт са на обратното мнение. Логично е, че по-често това са най-възрастните, хората с основно и по-ниско образование, живеещите на село, бедните и мизерстващите.

Като цяло респондентите се затрудняват да дадат оценка на състоянието на защитените територии, за които са питани. Отговорилите на тези въпроси са много малко, за да могат да се направят конкретни изводи от мненията им. Може да се каже, че най-малко познати на широката публика са защитена местност Дуранкулак и природен парк Странджа.

По подобен начин изглеждат резултатите и по отношение на контактите с представителите на различни държавни институции, свързани с опазването на природата биоразнообразието в страната.

Основни изводи и препоръки

Темите за опазването на природата и биоразнообразието не се познават в детайли от общественото мнение в България. Наред с това някои от най-нашумелите проблеми, свързани с новото строителство и развитието на туризма по черноморското крабрежие и в зимните курорти, привличат общественото внимание.

Независимо от съзнанието за приоритетното развитие на туризма за икономиката на страната, хората няма да бъдат склонни да толерират нарушаването на природното равновесие и режима на защитените територии. Незаконният дърводобив също е широко известен факт, към който хората не демонстрират и сянка от толерантност.

Българите доста единодушно признават, че липсва информация за богатствата на природата и биоразнообразието, че не познават достатъчно природата и проблемите, които възникват при ползването ѝ.

Всякакви форми на екологично образование – в училище и извън училище, ще бъдат посрещнати с интерес и одобрение от общественото мнение.

Присъствието и действията на НПО в сферата на опазването на природата и биоразнообразието се приемат от хората; често от българите изразяват готовност да подкрепят и финансово организации от неправителствения сектор. Сътрудничеството с организации и категории хора, които имат отношение към природата (туристи, земеделци, събирачи на билки, ловци и рибари и др.) ще създаде по-добро разбиране на проблемите сред всички, които са в контакт с природата по силата на своята работа или хоби.

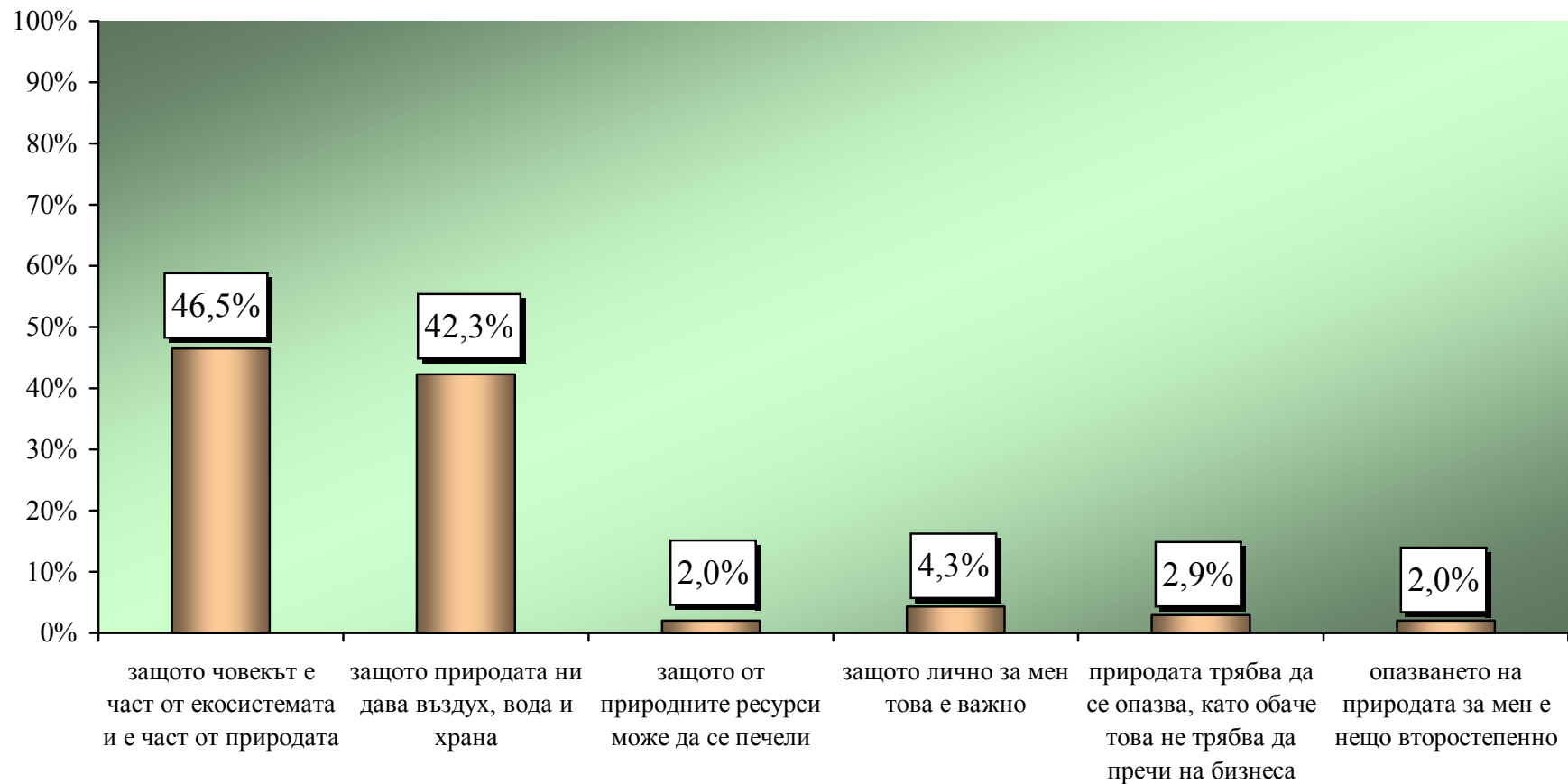
Познание на проблемите и позитивни нагласи към усилията за опазване на природата и биоразнообразието се наблюдават сред по-елитните прослойки. Наред с това трябва да се отчита, че в заявеното разбиране има и известен престижен момент. Освен това тези групи хора като цяло са по-критични в преценките си.

Особено внимание трябва да се обърне на младите хора (18-29 години), които са по-отворени и все още формират нагласите си по важни обществени проблеми. Те сравнително най-лесно могат да бъдат привлечени да работят под различни форми за опазване на природата и биоразнообразието.

Необходима е специална информационна политика за режима на защитените територии в България, за конкретните видове и местообитания, които са уникални. Наред с това може да се помисли за форма на събиране на оценки за състоянието на тези територии на място, от хората, които имат поглед и непосредствени впечатления.

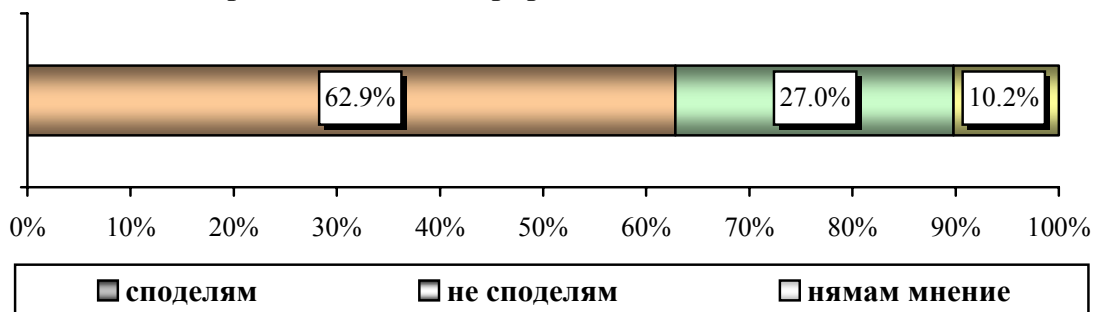
От изследването като цяло може да се направи извод, че след доста години на спад, общественият интерес към темата за опазването на природата и биоразнообразието се връща.

Защо, според вас, е изключително важно хората да опазват природата?

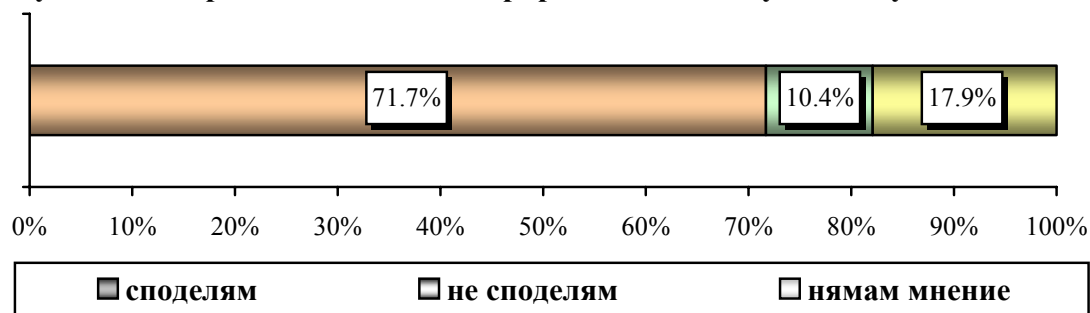

Кое от следните твърдения споделяте?

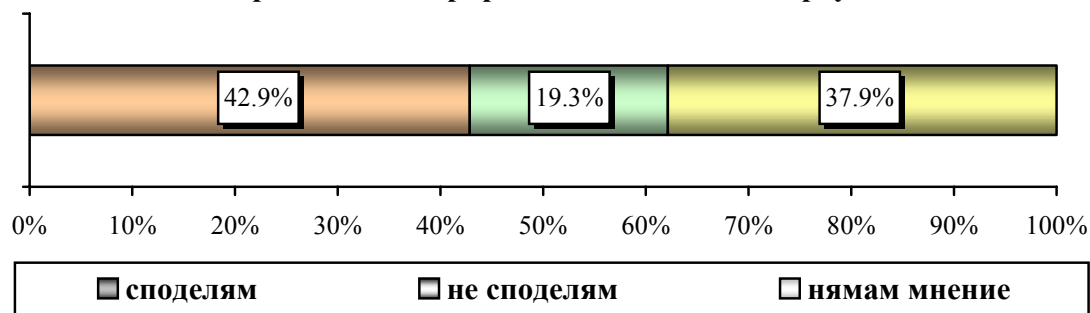
българите не познават природата си и затова не я ценят

у нас не се прави достатъчно за природозащитно обучение в училищата

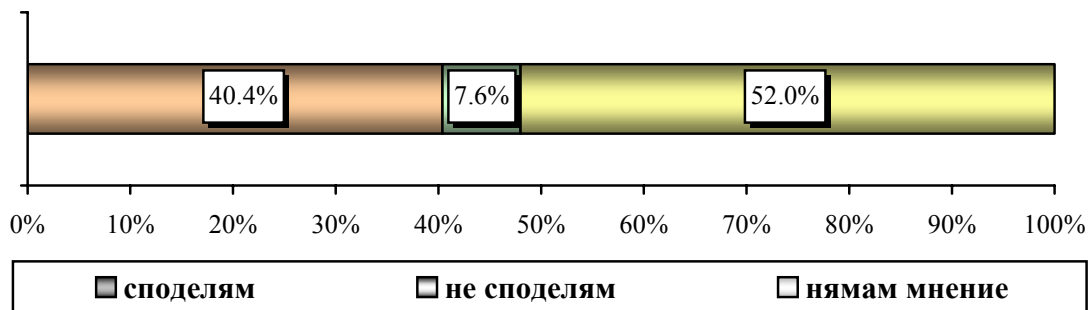

българската дива природа не е достатъчно проучена

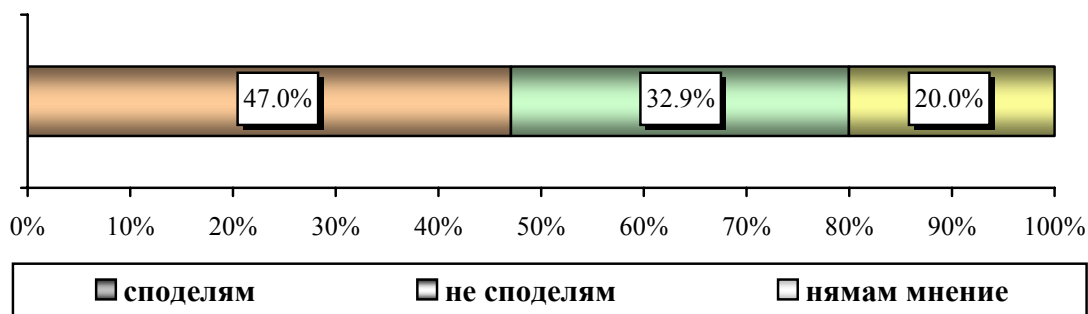

Кое от следните твърдения споделяте?

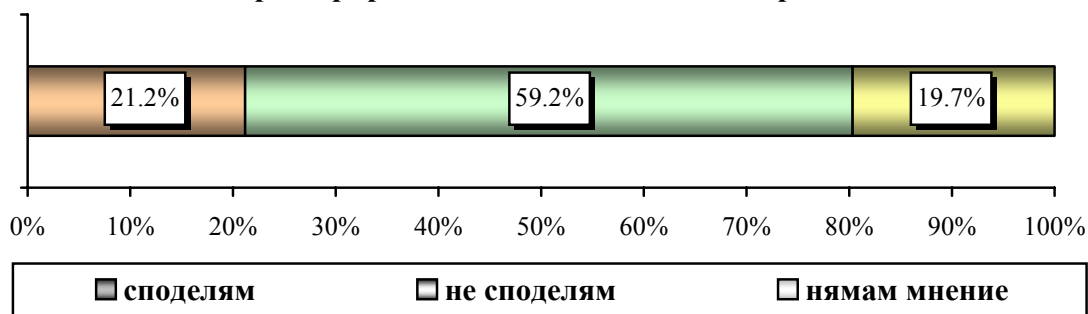
в България продължават да се откриват нови видове растения и животни

в България не остана запазена природа

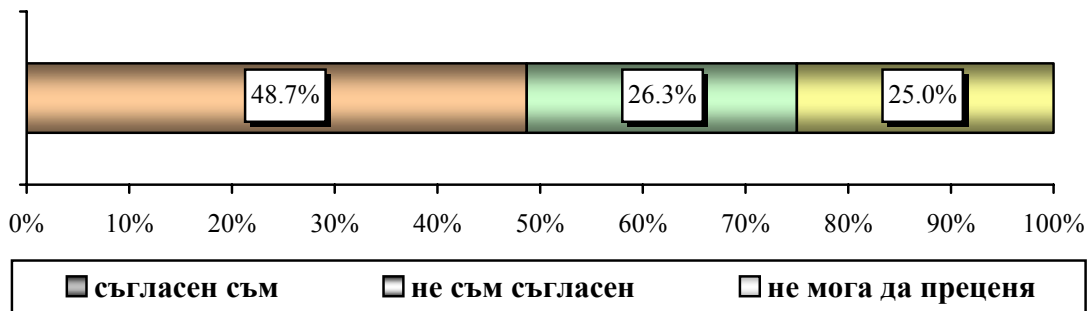

в България природата е богата и е много добре запазена

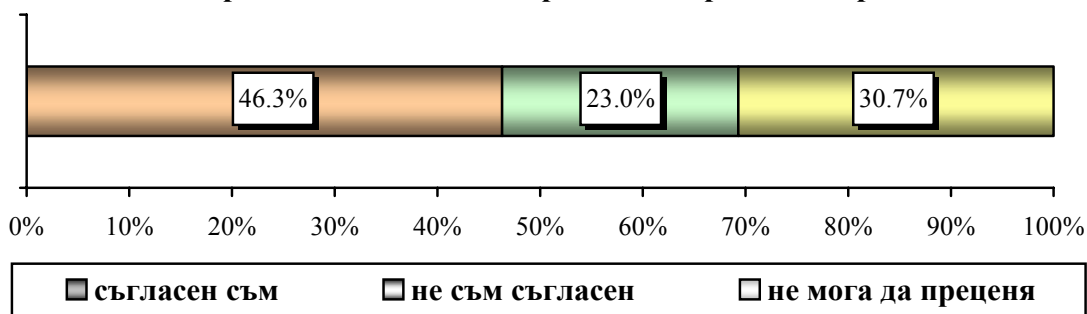

С кое от изброените по-долу мнения сте по-скоро съгласни и с кое не?

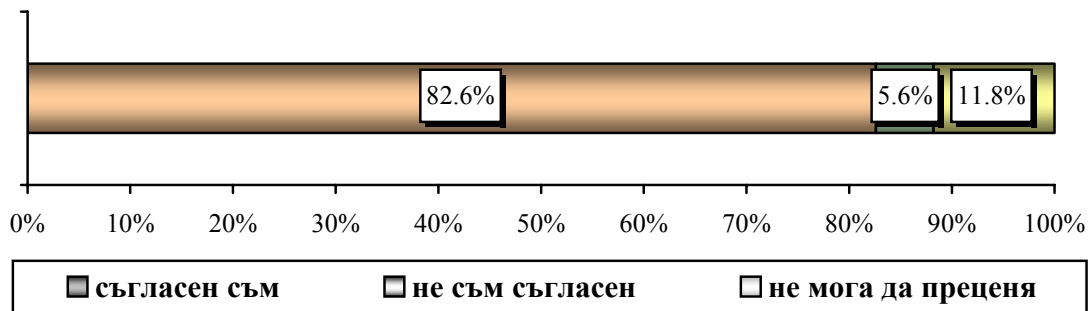
в България има достатъчно развита инфраструктура за туризъм

в България има достатъчно сгради и постройки в парковете

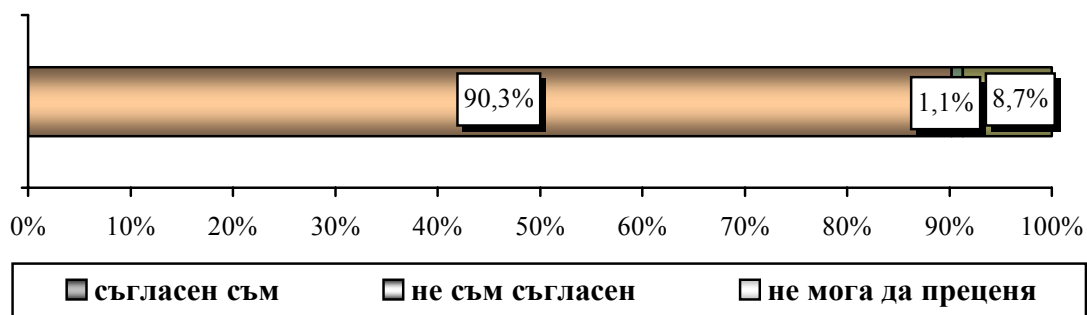

строежите в защитените зони са недопустими

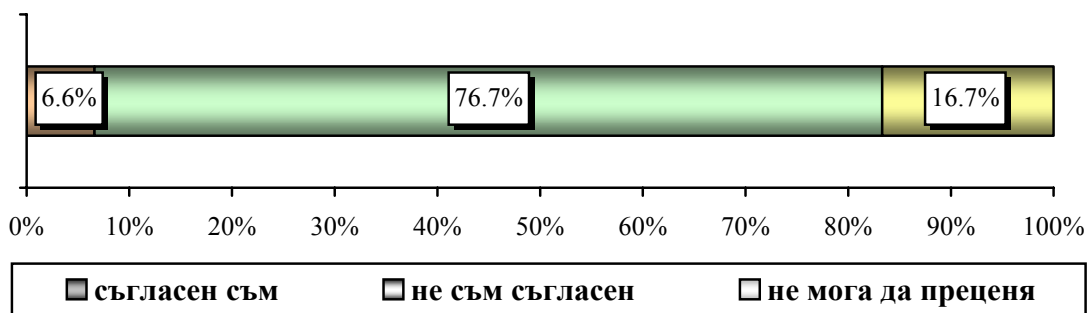

С кое от изброените по-долу мнения сте по-скоро съгласни и с кое не?

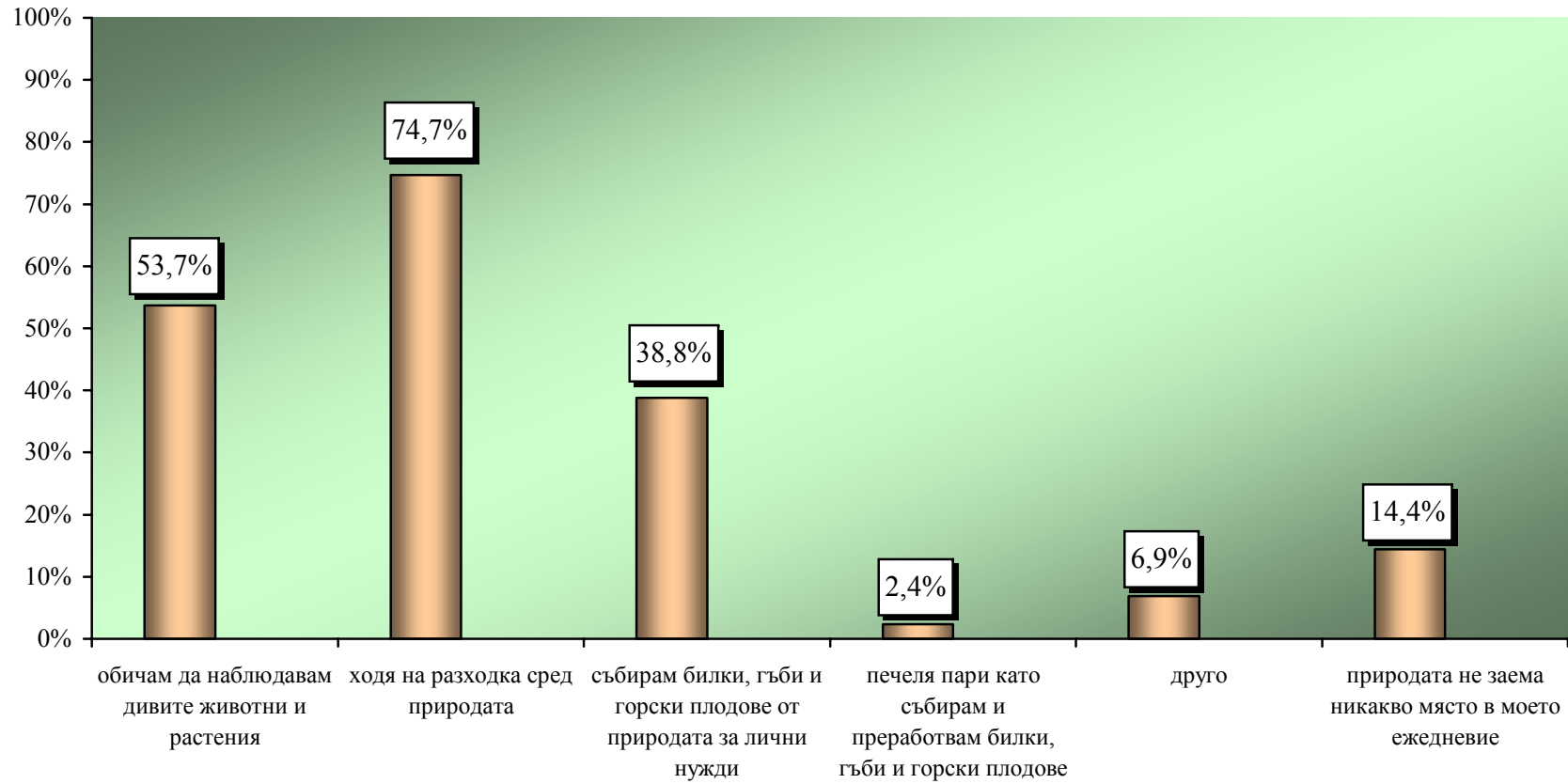
частните собственици на земи в защитените територии трябва да се съобразяват с ограниченията за застрояване

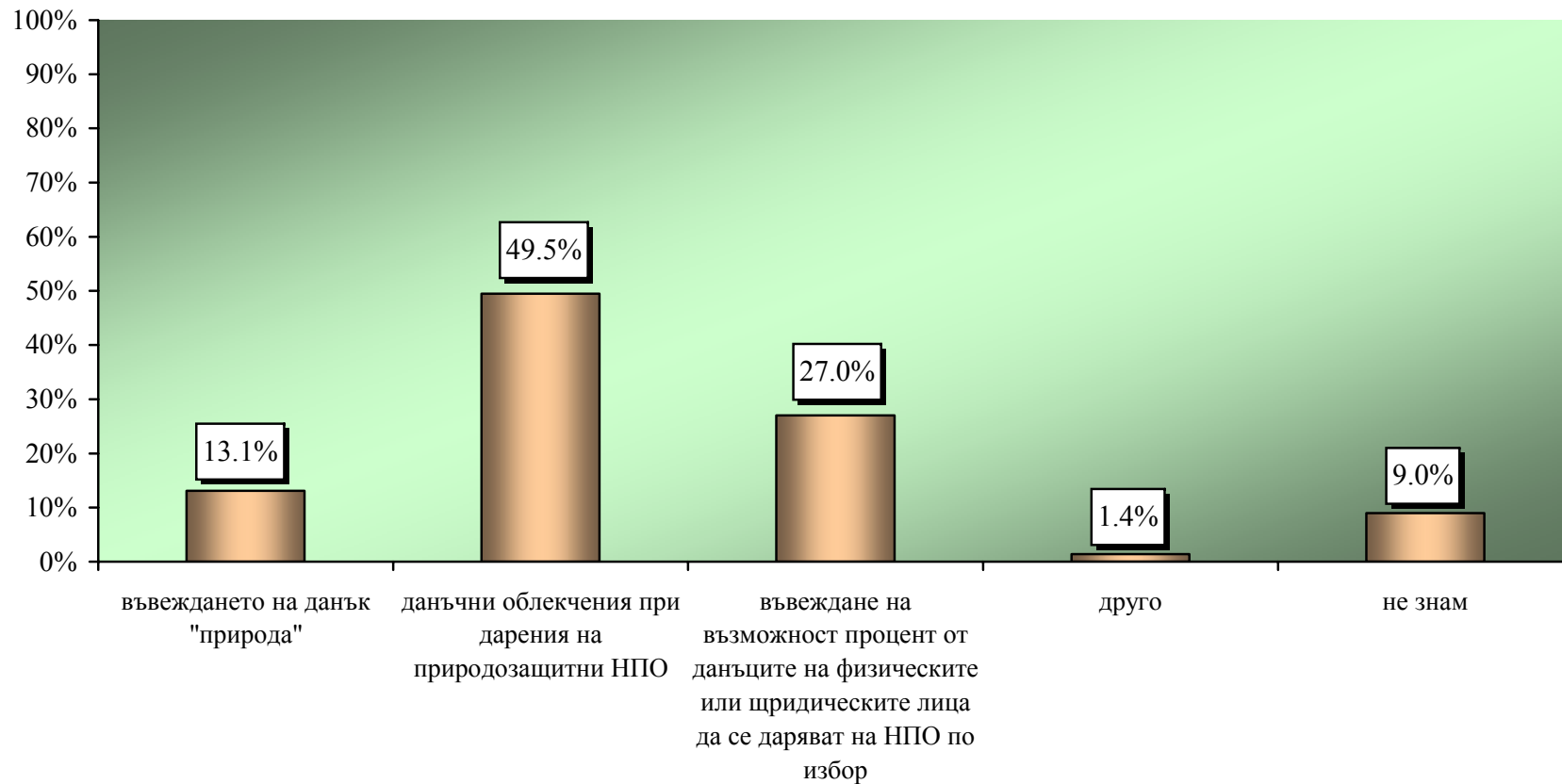
застрояването не вреди на околната среда

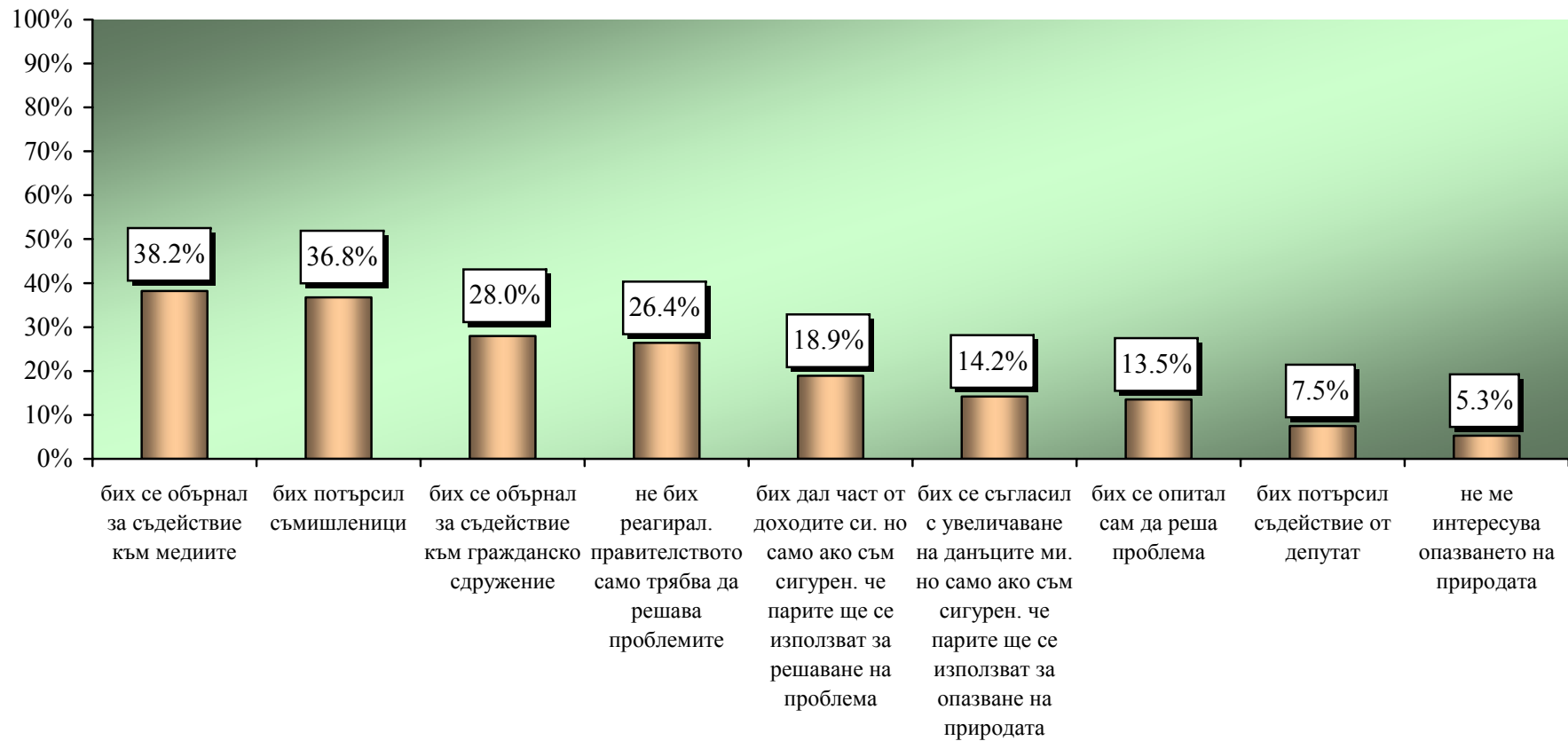
Какво място заема природата във вашето ежедневие?

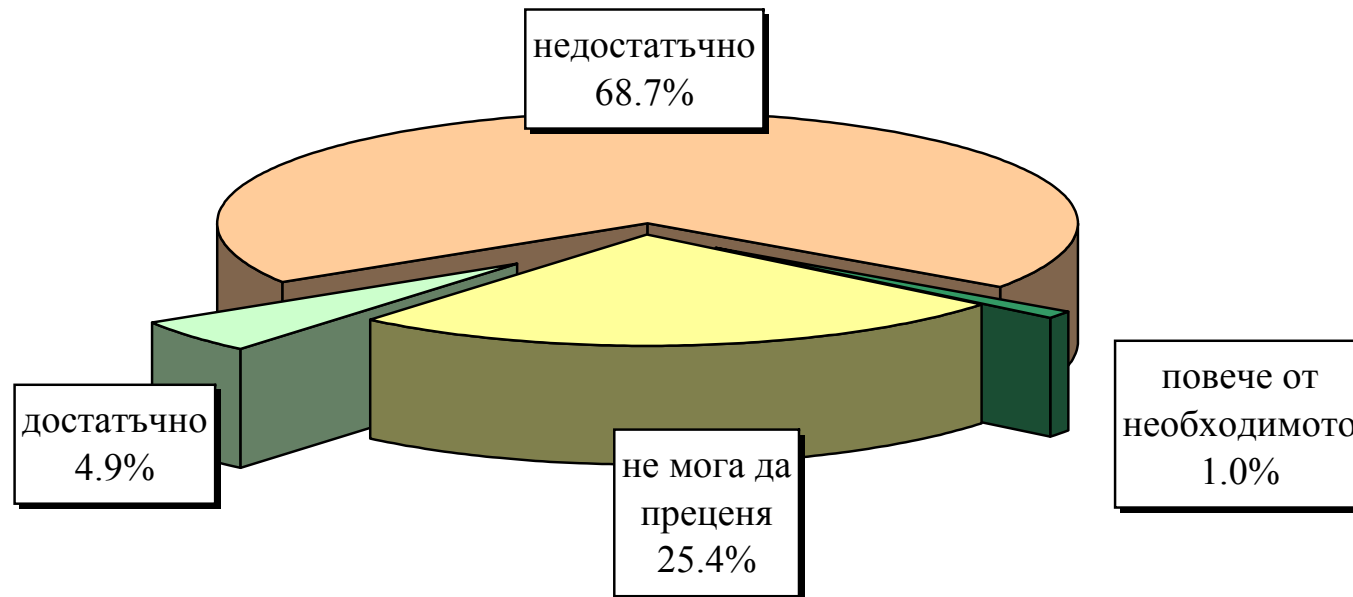
Какви изменения в данъчното законодателство бихте подкрепили с цел опазване на околната среда?

Как бихте реагирали ако забележите сериозен проблем, свързан с опазване на природата?

В момента защитените територии в България са 5% от площта на страната. Според вас това е:

Бихте ли платили по-висока цена за екологично чисти продукти / храни, напитки и т.н./?

